

پیامبر رحمت

پیامبر اسلام(ص) در افضلیت و اکملیت، متمایز از همه رسولان الهی است و خداوند با قداست بسیار، حرمت او را می‌ستاید.

سید روح‌الله شاهچراغی: پیامبر اسلام(ص) در افضلیت و اکملیت، متمایز از همه رسولان الهی است و خداوند با قداست بسیار، حرمت او را می‌ستاید.

حدیث قدسی «لولاك لما خلقت الافلاك»، او را صاحب مراتب پس از مرتبه الهی معرفی می‌کند و کمالاتش را در مرتبه اعلی و بیکران می‌شناساند. یکی از مراتب و مقامات والای پیامبر اسلام(ص)، اخلاق اوست که در قرآن و احادیث، مکرر از آن سخن به میان آمده است.

روایاتی از شخص رسول مکرم منقول است که خود را ادب شده الهی دانسته و در روایتی دیگر، خداوند به بهترین وجه او را مؤدب ساخته است. این تأدیب الهی در همان اوان کودکی و نوجوانی پیامبر، بروز داشت و پیش از ظهور اسلام و آغاز بعثت، همگان او را به «محمد امین» می‌شناختند.

مؤید این سخن، فرمایش حضرت علی(ع) در نهج‌البلاغه است که در این باره می‌فرمایند: «هنگامی که رسول خدا(ص) از شیر گرفته شد، خدا بزرگ‌ترین فرشته از فرشتگانش را شب و روز همنشین او فرمود تا راه‌های بزرگواری را بی‌مورد و خوی‌های نیکویی جهان را فراهم کرد؛ و من در پی او بودم در سفر و حضر؛ هر روز برای من از اخلاق خود نشانه‌ای برپا می‌داشت و مرا بر پیروی آن می‌گماشت».

این سخن امیرمؤمنان بیانگر آن است که فطرت پیامبر(ص) از همان آغاز خردسالی با عالم غیب پیوند خورده و فرشته پس از آموختن از پروردگار خویش، ملکات روحانی و مکارم اخلاقی را در کودکی به ایشان ارزانی داشته تا هنگام امر خطیر پیامبری، انسانی کامل و بدون خلأهای تربیتی باشند.

دوران نبوت آن حضرت هم با روایت تتمیم مکارم اخلاق، یعنی حدیث «انما بعثت لاتمم مکارم‌الاخلاق» گره می‌خورد که به تصریح شیعه و سنی، غایت بعثت ایشان بر محور کمال و مکارم اخلاقی نظر دارد. به تعبیر آیت‌الله جوادی آملی، وقتی دین و قرآن پیامبر اسلام(ص) مکمل و مهیمن بر دیگر ادیان و کتب آسمانی است، یقیناً برنامه‌های اخلاقی ایشان در ادامه و متمم آن خواهد بود.

قرآن هم، اخلاق پیامبر گرامی اسلام(ص) را با صفت تفضیل «عظیم» یاد می‌کند، «وَإِنَّكَ لَعَلَّيْ خَلِّقٌ عَظِيمٌ». خطاب والایی که تنها رسول اکرم(ص) بدان نایل شده‌اند و دیگر پیامبران را اینچنین لطف و مرحمتی نبوده است. تفسیرهای فراوانی ذیل این آیه نقل شده است اما شیخ طوسی، صاحب تفسیر تبیان، در این باره می‌گوید: «کسی که خداوند او را به خَلْق عظیم بستانید، بالاتر از آن نمی‌توان مدحی کرد».

در بیانی دیگر از قرآن کریم، پیامبر اکرم(ص) مظهر رحمت و رأفت حق تعالی برای تمامی مخلوقات است؛ «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ». روایات فراوانی بر این تعبیر قرآنی، مؤکداً نقل شده است. در روایتی آمده است: «هنگامی که این آیه نازل شد، پیامبر مکرم اسلام(ص) از جبرئیل امین پرسیدند: آیا از این رحمت، چیزی عائد تو شد؟ جبرئیل پاسخ گفت: آری، من از عاقبت امر خویش بیمناک بودم اما مطمئن شدم آنگاه که به این صفت متصف شدم».

یا اینکه جماعتی از پیامبر(ص) درخواست می‌کنند که مشرکان را نفرین کن. رسول مکرم(ص) می‌فرمایند: «همانا من برای لعن و نفرین نیامده و رحمه للعالمین مبعوث شده‌ام». هر چند درک ناچیز کافران و بدخواهان به عمق وجودی رحمانیت پیامبر(ص) نمی‌رسید و او را شکنجه کرده و فردی کذاب و دیوانه خواندند، اما ایشان با تحمل تمام سختی‌ها، باز هم قوم خویش را اینگونه دعا می‌کردند: «من فقط برای رحمت برانگیخته شده‌ام، خدایا اتمم را هدایت کن که آنان حقیقت را نمی‌دانند».